

JAN LAUWERS & NEEDCOMPANY

DE KAMER VAN ISABELLA

Laugh and be gentle to the unknown

Viviane De Muynck - Foto © Eveline Vanassche

Festival d'Avignon, Théâtre de la Ville (Paris), Théâtre Garonne (Toulouse), La Rose des Vents
(Scène Nationale de Villeneuve d'Ascq), Brooklyn Academy of Music (New York), welt *iii* basel theaterfestival.

Met de samenwerking van het Kaaithheater (Brussel).

Met de steun van de Vlaamse overheid.

DE KAMER VAN ISABELLA

Laugh and be gentle to the unknown

Erwin Jans

1.

De kamer van Isabella bevat een geheim. Het is de plek van een leugen. Het is de plek van de leugen die het bestaan van Isabella beheerst. Die leugen is een beeld. Een exotisch beeld. Het beeld van een woestijnprins. Isabella is de dochter van een woestijnprins die tijdens een expeditie is verdwenen. Dat hebben haar pleegouders, Arthur en Anna, haar verteld. Samen wonen ze in een vuurtoren op een eiland, waar Arthur vuurtorenwachter is. Net zoals een eiland is een vuurtoren een overgangsgebied: ergens tussen zee en land, tussen vast en vloeibaar, tussen binnen en buiten. De vuurtoren is gebouwd op het land, maar zijn verlangen is de zee. Het verlangen van Isabella is de woestijn, de woestijnprins, Afrika.

Zo begint het levensverhaal van de oude blinde Isabella. Maar al snel wordt duidelijk dat achter het verhaal van de woestijnprins een verschrikkelijke, onuitsprekelijke waarheid schuilgaat. Anna en Arthur kunnen niet leven met hun geheimen en vluchten in de drank. Anna sterft en Arthur werpt zich in zee. Isabella's zoektocht naar haar vader, de woestijnprins, leidt haar niet naar Afrika, maar naar een kamer in Parijs, gevuld met antropologische en etnologische objecten.

2.

Isabella is oud en blind als ze terugkijkt op haar leven. Ze leeft in haar Parijse kamer, omringd door de duizenden buitgemaakte exotische voorwerpen uit het Oude Egypte en uit zwart Afrika. Zij behoorden toe aan de vader van Jan Lauwers die ze na zijn dood aan zijn vrouw en kinderen naliet. Het zijn voorwerpen die door een blik uit een andere tijd - een koloniale en exotiserende - uit hun culturele context werden losgemaakt. Het zijn voorwerpen waarin een wereld - Afrika - is stilgevallen, versteend, opgeborgen, gemusealiseerd en gefetishiseerd.

Het leven van Isabella omspannt bijna de hele twintigste eeuw: van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, Hiroshima, het kolonialisme, over de ontwikkeling van de moderne kunst met Joyce, Picasso en Huelsenbeck, de maanreizen, Ziggy Stardust van David Bowie, naar de hongersnood in Afrika en het Vlaams Blok in Antwerpen. Isabella's minnaar Alexander wordt tijdens de Tweede Wereldoorlog gevangen genomen door de Japanners. Hij overleeft de atoombom op Hiroshima ("Het was alsof de zon was ontploft en haar assen over de aarde was gestrooid"), maar wordt na de oorlog langzaam gek: "Ik verbleef graag bij Isabella. Zij hield oprecht van de wereld en ik haatte diezelfde wereld. Ik haatte de wereld omdat er niks meer van klopte. Ze deden maar wat en ik voelde niks dan ergernis en Isabella was de enige die me deed vergeten. Haar passie voor het leven was zuivere onuitstaanbare schoonheid... Het enige wapen tegen de dictatuur van de leugen."

3.

Face à l'extrême: het is de titel van een boek van de Franse denker Tzvetan Todorov over de concentratiekampen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Maar tegelijk duidt de titel de houding aan van iedere bewustlevende ééentwintigste eeuw. Iedere dag staan we aangezicht tot aangezicht met het extreme. Het kijkt ons aan met zijn medusahoofd en wij lijken te verstenen: in emotionele onverschilligheid, in politieke apathie, in sociale afzondering, in nog meer economische productie en consumptie. Tegelijkertijd worden we gefascineerd door de apocalyptische visioenen en ecologische ondergangscenario's die ons dagelijks door de media worden aangeboden.

Voor de Franse socioloog Jean Baudrillard zijn we intussen al aan de werkelijkheid en de geschiedenis voorbij. De dingen zijn hun einde al gepasseerd. Ze zijn niet langer meer in staat om tot een einde te komen. Ze zinken weg in een oneindige crisis. Onze tijd wordt met andere woorden niet gekenmerkt door het einde van de geschiedenis, maar door de onmogelijkheid om de geschiedenis tot een einde te brengen. We leven voorbij het einde. Daarin schuilt de apocalyps van onze tijd: de onmogelijkheid van het einde. Of misschien beter: het leven voorbij het einde. Wat gebeurt er dan voorbij het einde? Welke gebeurtenissen spelen er zich aan gene zijde van het einde af? Baudrillard noemt het 'extreme fenomenen'. Hij verwijst naar de Latijnse stam *'ex-terminus'*: voorbij het einde. Extase en machtsverheffing zijn de kenmerken van deze 'extreme fenomenen': De extase van het sociale: de massa's (socialer dan het sociale). De extase van het lichaam: corpulentie (dikker dan dik). De extase van informatie: simulatie (meer waar dan waar). De extase van tijd: real time, ogenblikkelijkheid (meer heden dan het heden). De extase van het reële: het hyperreële (reëler dan het reële). De extase van seks: pornografie (seksueler dan seks). De extase van geweld: terreur (gewelddadiger dan geweld).

Ons tijdperk is het tijdperk van de obsceniteit: al onze structuren zwellen op en absorberen alles in hun expansie. Iedere structuur dringt de andere binnen, ze overspoelen elkaar wederzijds. We kennen al lang de grenzen niet meer tussen het politieke en het economische, het private en het publieke, het intieme en het pornografische. De exponenten van deze implosie zijn de media en de multimedia: door de overdaad aan informatie hebben we de toegang tot echte informatie en echte historische gebeurtenissen verloren. Daarom kon Donald Rumsfeld, de Amerikaanse minister van defensie, zeggen na de wereldwijde publicatie van de martelfoto's: "I don't read newspapers anymore." Alexander: "Toen ze ons kwamen melden dat de oorlog voorbij was wist ik dat dat een leugen was. Het was een leugen. En het ergste aan deze leugen was dat iedereen het geloofde."

4.

Bestaat er zoiets als een 'extrem theater'? En wat zou dat dan betekenen? 'Meer theater dan theater', om de formule van Baudrillard te hernemen? Een theater dat zich *'face à l'extrême'* opstelt, de blik gekeerd naar het medusahoofd van de ondraaglijke realiteit en zich bewust van het risico te zullen verstenen? Een theater met expliciete politieke en maatschappelijke thema's en intenties? Een theater met daklozen en illegalen? Een theater dat zich op straat en naar de wijken begeeft? Een theater in naam van de

democratische waarden? In het kort: een theater dat zich ‘engageert’, een theater dat ‘ingrijpt’, dat zijn publiek direct aanspreekt?

5.

Isabella vertelt haar levensverhaal, maar ze vertelt het niet alleen. Al degenen die voor haar belangrijk waren vertellen het met haar mee, de vele doden in haar leven: Anna en Arthur, haar minnaars Alexander en Frank. En ze vertellen niet alleen samen Isabella's verhaal, ze zingen het ook. Het is niet de eerste keer dat er *live* muziek gemaakt wordt en dat de acteurs zingen in een voorstelling van Jan Lauwers, maar het is nooit op een zo open en uitnodigende manier gebeurd als hier. In tegenstelling tot andere culturen is de westerse cultuur vervreemd geraakt van de groepszang: groepszang bestaat hier alleen nog in professioneel verband. Zang verwijst steeds naar een rituele dimensie. Het is een andere vorm van uitwisseling van energie dan het gesproken woord en creëert een andere communicatie met het publiek. Het heeft met feest en celebratie te maken. Taal is altijd een problematisch communicatiemiddel geweest in de voorstellingen van Lauwers, verbonden met macht en verlangen. Taal was tegelijk een tekort en een exces: er werden verschillende talen gesproken, er werd vertaald van de ene taal in de andere, er werd door elkaar gepraat en vaak geschreeuwd... Taal liep steeds aan haar eigen grens aan. Dit is niet volledig verdwenen, maar in de zang wordt de taal in *De kamer van Isabella* over die grens heen gelicht.

Lauwers: “Samen zingen is een van de mooiste dingen die je kan doen. Het was een van mijn dromen om dat op het toneel te zetten. En het lukte wonderlijk genoeg heel snel. We hebben gekozen voor een heel terloopse aanwezigheid van de zang en de muziek. De muziek lijkt zijdelings aanwezig, maar eigenlijk domineert hij alles. Je emoties worden bepaald door wat je hoort. Ik wil dat iedereen zoveel mogelijk met de glimlach naar het publiek toe zingt. Ikzelf sta mee op het toneel om het geheel nog wat meer te relativeren. Ik ga er gewoon bijzitten, wat meezingen, wat uitleg geven aan het publiek. Zo ontspannen mogelijk. Geen heilig gedoe. Ik wil dat het ritueel van het theater zoiets wordt als mensen die samenkomen om te zingen. Bij het schrijven van de tekst dacht ik eerder aan de wijze waarop Marquez in *Honderd jaar eenzaamheid* volkse vertellingen aan een groot publiek wil doorgeven, dan aan de complexiteit van *Finnegans Wake* van James Joyce. Als ik nu nadenk over communicatie met het publiek, dan denk ik eerder aan Marquez, terwijl vroeger Joyce het model was.”

6.

‘Kijken en niet ingrijpen’, zo omschreef Lauwers zijn houding ten tijde van *Le Voyeur* (1994): “Het voyeurisme vandaag heeft voor mij twee kanten: enerzijds gaat het om het kijken naar wat de mensheid doet, het noodgedwongen daaraan deelnemen en het aannemen van een onverschillige houding om te kunnen overleven; anderzijds is er het seksueel gekleurd voyeurisme: dat heeft met aids te maken, die ziekte waar dood en erotiek samenvloeien.”

Isabella is geen voyeur, en zeker niet waar het de seks betreft. Met haar vierenzeventig minnaars verheerlijkt zij de seks: “Ik ben er van overtuigd dat seks een helende kracht heeft. Of toch op zijn minst energie geeft.”

Als ze negenenzestig is, begint ze een relatie met een zestienjarige jongen. Met Isabella maakt Lauwers seks los uit het netwerk van voyeurisme en geweld, ziekte en dood, schuld en perversie, zoals dat in *The Snakesong Trilogy* of in de Salomé-monoloog uit *No Comment* het geval is. Isabella is als Molly Bloom uit *Ulysses* van James Joyce, een tekst die Jan Lauwers met Viviane de Muynck als een monoloog bracht: beide vrouwen zeggen fundamenteel 'Yes'.

7.

Is het toeval dat Isabella blind is? Het kijken - in zijn voyeuristische (en dus mannelijke) dimensie - en de frustratie/castratie van die blik vormt de kern van de dialectiek van het theaterwerk van Lauwers. Lauwers ensceneert het dode punt in de mannelijke blik - een punt waarin '*le voyeur*', '*le pouvoir*' en '*le désir*' (de drie titels van de *Snakesong Trilogy*) tegen zichzelf gekeerd worden en imploderen. De vrouw is de inzet, het object van het kijken, het verlangen en de macht van de mannen. Rond haar lichaam is het dat de mannelijke blik (esthetiserend, voyeuristisch, pornografisch) zich vormt. Maar is zij ook niet tegelijk de blinde vlek in het kijken van de man, het dode punt waarnaar elk kijken terugkeert, moet terugkeren als het zijn eigen begeerte heeft ontmaskerd? En wordt in die terugkeer niet de mogelijkheid gecreëerd voor een ander kijken, zeer voorlopig en zeer fragiel? Net zoals de wankel constructie van glas die Carlotta Sagna in *Le Désir*, het derde deel van *The Snakesong Trilogy* bouwt, nadat zij een fragment uit Wildes *Salomé* gespeeld heeft, waarin zij de man wiens blik haar niet wilde begeren, liet onthoofden? Maar in tegenstelling tot de teedrinkster, Salomé en Ulrike uit *No Comment* is Isabella geen castrerende vrouw. "Ze had 73 minnaars gekend in haar leven. Wonderlijke ervaringen, elk op hun manier. En ze sprak er altijd over met respect en tederheid."

8.

In 1993 zei Jan Lauwers: "In *Need to know*, het eerste werk van Needcompany, zie je een vrouw heel hard huilen en hoor je een *lamento* van Mozart. Vandaag zou ik dezelfde muziek kunnen gebruiken, maar je hoort de vrouw niet meer huilen. De tranen zijn op. De vrouw probeert nog te huilen maar het zijn droge snikken. Ook al voelt ze een intens verdriet, ze kan niet meer huilen. Het vervelende is, dat dat intense verdriet niet verdwenen is." Het beeld van de vrouw die niet kan huilen komt uit de openingsscène van *Le Voyeur*, het eerste deel van *The Snakesong Trilogy*.

Isabella huilt niet, maar ook het intense verdriet is verdwenen. Haar geliefden ontvallen haar, maar ze voelt geen gemis, geen verdriet, geen razernij: "Geen diepe zielenroerselen. Geen koketterie met emoties." Via de vrouwelijke personages in zijn werk experimenteert Lauwers met zijn levensfilosofie. In de opeenvolgende vrouwenportretten, die een steeds dwingendere plaats innemen in zijn voorstellingen, tekent zich een diepgaande existentiële reflectie af. Is Isabella een nieuwe stap, een nieuw inzicht, een nieuwe levenshouding? In haar lijkt de 'onverschilligheid' overwonnen. Lauwers heeft er een naam voor bedacht: 'Budhanton', een samentrekking van Boeddha en Antonius, van contemplatie en gepassioneerde beheersing. Of in de woorden van Isabella: "De vredige cirkel van Boeddha en de

onaantastbaarheid van Antonius, de Romeinse generaal die de ene dag in totale verkommering zijn eigen pis dronk in de ijzige koude van de Alpen en de andere dag de liefde bedreef in een gouden bed, met de mooiste vrouw van de wereld. En nooit spijt had van zijn daden.”

Het is Lauwers uitweg uit de christelijke moraal van schuld en boete die na de dood van God zijn ultieme legitimiteit verloren heeft. Budhanton: een mengeling van een religie zonder god en een pre-christelijk zelfbewustzijn.

9.

Isabella is blind: het kijken is ten einde. Maar ze maakt deel uit van een wetenschappelijk experiment waarbij via een camera beelden rechtstreeks in haar hersenen geprojecteerd worden. Ook van die beelden - de objecten uit haar kamer - zal ze uiteindelijk afstand doen in een ultiem besef.

Isabella: “Kijk, hier, de foto van de man met de baard. De man die geboren is uit een leugen: mijn woestijnprins. Die zal altijd blijven. Anna, Arthur, Alexander en Frank daarentegen: weg. Voorgoed. Hij is de enige die nog bestaat, mijn woestijnprins. Als ik mijn camera afzet, zie ik hem haarscherp: Felix. F.E.L.I.X. En dat betekent ‘geluk’ in en dode taal. Schijn en illusie.”

Het is vanuit die voortdurend herhaalde leugen dat Lauwers zijn voorstellingen maakt: de leugen van de verbeelding als antwoord op de leugen van de realiteit, in het uiteindelijke besef dat geluk alleen geschreven kan worden in de letters van een dode taal.

Hans Petter Dahl, Tijen Lawton, Benoît Gob - Foto © Maarten Vanden Abeele

CREDITS

Jan Lauwers

Isabella - Viviane De Muynck

Anna - Anneke Bonnema

Arthur - Benoît Gob

Alexander - Hans Petter Dahl

Frank - Maarten Seghers

De Woestijn Prins - Julien Faure

Sister Joy - Yumiko Funaya (vervangt Louise Peterhoff)

Sister Bad - Sung-Im Her (vervangt Tijen Lawton)

Verteller - Misha Downey (vervangt Ludde Hagberg)

Tekst

Jan Lauwers

Uitgezonderd van Monoloog van de leugenaar, geschreven door Anneke Bonnema

Muziek

Hans Petter Dahl, Maarten Seghers

Songteksten: Jan Lauwers, Anneke Bonnema

Dans

Julien Faure, Misha Downey, Yumiko Funaya, Sung-Im Her

Kostuums

Lemm&Barkey

Decor

Jan Lauwers

Licht

Jan Lauwers, Marjolein Demey

Geluidsontworp

Dré Schneider

Boventiteling

Elke Janssens

Techniek en productie

Marjolein Demey

Franse Vertaling

Monique Nagielkopf, Olivier Taymans

Engelse Vertaling

Gregory Ball

Franse Taal Coach

Amy Czupper

Engelse Taal Coach

Marty Sparks

Productie creatie

Luc Galle (leiding), Lieven De Meyere

Stagiairs Techniek

Jelle Moerman, Dorus Dancels

Dramaturgische Inleiding

Erwin Jans

Fotografie

Eveline Vanassche, Maarten Vanden Abeele

Productie

Needcompany

Coproductie

Festival d'Avignon, Théâtre de la Ville (Paris), Théâtre Garonne (Toulouse), La Rose des Vents (Scène Nationale de Villeneuve d'Ascq), Brooklyn Academy of Music (New York), welt *in* basel theaterfestival.

Met de samenwerking van het Kaaitheater (Brussel).

Met de steun van de Vlaamse overheid.

SPEELLIJST SEIZOEN 2004 – 2005

Première

Cloître des Carmes, Festival d'Avignon	9, 10, 11, 12, 13, 15 juli 2004
welt <i>in</i> basel theatre festival, Basel	13, 14, 15 augustus 2004
Kaaitheater, Brussel	22, 23, 24, 25 september 2004
Théâtre Garonne, Toulouse	20, 21, 22, 23 oktober 2004
Wexner Center for the Arts, Columbus	16, 17, 18, 19 november 2004
Next Wave Festival, Brooklyn Academy of Music, New York	14, 16, 17, 18 december 2004
Cultuurcentrum Brugge	19 januari 2005
Vooruit Kunstencentrum, Gent	21, 22 januari 2005
La Filature, Mulhouse	25, 26 januari 2005
Théâtre de Nice	2, 3 februari 2005
Théâtre de la Ville, Parijs	8, 9, 10, 11, 12 februari 2005
Rotterdamse Schouwburg	15 februari 2005
TorinoDanza, Teatro Nuovo, Torino	19 februari 2005
Les Halles de Schaerbeek, Brussel	23, 24, 25, 26 februari 2005
Deutsches Schauspielhaus, Hamburg	11 maart 2005
deSingel, Antwerpen	18, 19 maart 2005
La Rose des Vents, Villeneuve d'Ascq	29, 30, 31 maart 2005
Théâtre l'Agora, Evry	12 april 2005
Carrefour international de théâtre, Théâtres d'Ailleurs, Québec	25, 26, 27 en 28 mei 2005
Festival de théâtre des Amériques, Montréal	31 mei, 1, 2, 3 juni 2005
Deutsches Schauspielhaus, Hamburg	22 juni 2005

SPEELLIJST SEIZOEN 2005 – 2006

Festival de Marseille	6, 7 juli 2005
ImPulsTanz, Wenen	27 juli 2005
Kaaitheater, Theaterfestival, Brussel	30, 31 augustus 2005
Theaterfestival, Stadsschouwburg Amsterdam	8 september 2005
Stadsschouwburg Groningen	14 september 2005
Kulturhuset, Stockholm	22, 23, 24 september 2005
Teatre Lliure, Barcelona	18, 19 oktober 2005
Festival Octobre en Normandie, Rouen	22, 23 oktober 2005
Théâtre de Namur	27, 28, 29 oktober 2005
Château Rouge, Annemasse	8 november 05
Espace Malraux, Chambéry	10 november 05
Comédie de Valence	12 november 05
Teatro Central, Sevilla	18, 19 november 2005
Teatro Cánovas, Malaga	22, 23 november 2005

Teatro Alhambra, Granada	25, 26 november 2005
Théâtre National de Bretagne, Rennes	6, 7, 8, 9 december 2005
Le Lieu Unique, Nantes	14, 15, 16, 17 december 2005
Dubbelspel, Stadsschouwburg, Leuven	20 december 2005
Théâtre des Salins, Scène nationale de Martigues	17 januari 2006
MC2, Grenoble	25, 26, 27, 28 januari 2006
Centre Culturel Jean Gagnant, Limoges	1, 2 februari 2006
UWA Perth International Arts Festival, Perth	22, 23, 24, 25, 27, 28 februari 2006
Trafó, Budapest	27, 28 april 2006
Théâtre de la Ville, Paris	3, 4, 5, 6 mei 2006
Théâtre de Saint-Quentin-en-Yvelines / Scène Nationale	10 mei 2006
Le Quartz, Brest	13 mei 2006
Teatro São Luiz, Alcantara Festival, Lissabon	2, 3 juni 2006
Zürcher Festsspiele, Schauspielhaus Zürich	17, 18 juni 2006

SPEELLIJST SEIZOEN 2006-2007

ImPulsTanz, Wenen	25 juli 2006
Biennale de la Danse de Lyon, Théâtre de la Croix-Rousse	21, 22, 23 september 2006
Tramway, Glasgow	9, 10, 11 november 2006
Centre Dramatique National de Normandie, Comédie de Caen	21, 22 november 2006
Hebbel Theater, Berlijn	14, 15, 16 december 2006
Centre Dramatique de Bretagne, Théâtre de Lorient	20, 21 december 2006
LG Arts Center, Seoul	30, 31 maart, 1 april 2007
Saitama Arts Theatre, Saitama	6, 7, 8 april 2007
Théâtre Le Quai, Angers	8, 9 juni 2007
Hellenic Festival, Athene	15, 16, 17, 18 juni 2007

SPEELLIJST SEIZOEN 2007-2008

Deutsches Nationaltheater, Kunstfest Weimar	31 augustus 2007
TANZtheater INTERNATIONAL,	
Hochschule für Musik und Theater, Hannover	2 september 2007
National Theatre Festival, Bucharest	13, 14 november 2007
Le Manège de Reims Scène nationale	6, 7 december 2007
Festival Iberoamericano de Teatro de Bogotá	19, 20, 21, 22, 23 maart 2008

SPEELLIJST SEIZOEN 2008-2009

Festival Internacional Teatro a Mil, Santiago de Chile	4,5,6,7 januari 2009
Le Carré de Jalles, St-Médard-en-Jalles	2, 3 februari 2009
TAP, Le Théâtre-Scène Nationale de Poitiers	5, 6, 7 februari 2009
Grand Théâtre de Provence, Aix en Provence	13, 14 februari 2009
Laboral Escena, Teatro de la Laboral, Gijón	27, 28 februari 2009
CC De Werf, Aalst	12 maart 2009
Krakowskie Reminiscencjes Teatralne	21 april 2009

SPEELLIJST SEIZOEN 2009-2010

Zagreb theatre festival	20, 21 september 2009
Burgtheater, Wenen	23, 24 september 2009
Scène Nationale de Sète et du Bassin de Thau	1, 2 oktober 2009
49 th International theatre festival MESS, Sarajevo	24 oktober 2009
V International Theatre Festival, Moskou	2, 3 november 2009
Festival de Otoño, Madrid	11, 12, 13, 14 november 2009
MC2 Grenoble	16 maart 2010
L'Arsenal, Metz	27, 28 mei 2010

SPEELLIJST SEIZOEN 2010-2011

BITEF Festival, Belgrado	15, 16 september 2010
Novi Sad	20 september 2010
Burgtheater, Vienna	28, 29, 30 september 2010
Teatre Champ Fleuri, Saint-Denis (Ile de la Réunion)	26, 27 november 2010
REPUBLIQUE, Kopenhagen	30 maart 2011
La Comédie de Clermont-Ferrand, scène nationale	11 mei 2011
Le Printemps des Comédiens, Domaine d'O, Montpellier	25, 26 juni 2011

SPEELLIJST SEIZOEN 2011-2012

Le Festival au Carré, Le Manège, Mons	6, 7 juli 2011
La Biennale di Venezia	11 oktober 2011
La Halle aux grains, Scène nationale de Blois	13, 14 december 2011
CSS Teatro stabile di innovazione del FVG	21 januari 2012

Grand Théâtre, Opéra de Dijon	27 januari 2012
Le Parvis, Scène Nationale Tarbes Pyrénées	3 februari 2012
Le Trident, Scène nationale de Cherbourg-Octeville	8, 9 februari 2012

SPEELLIJST SEIZOEN 2012-2013

Paris Quartier d'été, Théâtre Monfort juli 2012	17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 31
--	--

1, 2, 3, 4 augustus 2012

DURING TEFAF Festival - Theater aan het Vrijthof, Maastricht	19 maart 2013
--	---------------

Als onderdeel van de trilogie Sad Face / Happy Face

Salzburger Festspiele 2008	1, 3, 5 augustus 2008
Schauspielhaus, Schiffbau, Zurich	5, 7 december 2008
Festival d'Avignon	12, 14, 18 juli 2009
deSingel, Antwerpen	20 december 2009
MC2 Grenoble	20 maart 2010
MALTA Festival Poznan	27, 29 juni 2010
REPUBLIQUE, Kopenhagen	3 april 2011
National Center for the Performing Arts, Beijing	16, 17 september 2013
Tianjin Grand Theatre	20-22 september 2013
Guangzhou Drama Art Center	26-28 september 2013
World View Series, Taipei 11-13	Oktober 2013

SPEELLIJST SEIZOEN 2013-2014

Maison de la Culture d'Amiens, Amiens	27 januari 2014
La comète - Scène Nationale, Châlons-en-Champagne	13, 14 februari 2014
The New Theatre Institute of Latvia, Riga	19, 20 maart 2014
PACT Zollverein, Essen	29, 30 april 2014
Tanz und Theater - Internationales Festival Freiburg	7 mei 2014

SPEELLIJST SEIZOEN 2014-2015

FIBA - Festival Internacional de Buenos Aires	19, 20 september 2015
---	-----------------------

[Klik hier voor de actuele speellijst](#)

THEATERWERK - JAN LAUWERS & NEEDCOMPANY

- 1987 **Need to Know**
première: 24 maart, Mickery, Amsterdam
- 1989 **ça va**
première: 18 maart, Theater am Turm, Frankfurt
- 1990 **Julius Caesar**
première: 31 mei, Rotterdamse Schouwburg
- 1991 **Invictos**
première: 18 mei, Centro Andaluz de Teatro, Sevilla
- 1992 **Antonius und Kleopatra**
première: 14 februari, Theater am Turm, Frankfurt
- 1992 **SCHADE/schade**
première: 21 oktober, Theater am Turm, Frankfurt
- 1993 **Orfeo, opera van Walter Hus**
première: 23 mei, Bourschouwburg, Antwerpen
- 1994 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Voyeur**
première: 24 maart, Theater am Turm, Frankfurt
- 1995 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Pouvoir (Leda)**
première: 11 mei, Dance 95, München
- 1996 **Needcompany's Macbeth**
première: 26 maart, Lunatheater, Brussel
- 1996 **The Snakesong Trilogy - Snakesong/Le Désir**
première: 6 november, Kanonhallen, Kopenhagen
- 1997 **Caligula, No beauty for me there, where human life is rare, part one**
première: 5 september, Documenta X, Kassel
- 1998 **The Snakesong Trilogy, herwerkte versie met live muziek**
première: 16 april, Lunatheater, Brussel
- 1999 **Morning Song, No beauty for me there, where human life is rare, part two**
première: 13 januari, Lunatheater, Brussel
- 2000 **Needcompany's King Lear**
première: 11 januari, Lunatheater, Brussel
- 2000 **DeaDDogsDon'tDance/ DJamesDjoyceDeaD**
première: 12 mei, Das TAT, Frankfurt
- 2001 **Ein Sturm**
première: 22 maart, Deutsches Schauspielhaus in Hamburg
- 2002 **Images of Affection**
première: 28 februari, Stadsschouwburg Brugge
- 2003 **No Comment**
première: 24 april, Kaaitheater Brussel

- 2004 **De kamer van Isabella**
première: 9 juli, Cloître des Carmes, Festival d'Avignon
- 2006 **Alles is ijdelheid**
première: 8 juli, Théâtre Municipal, Festival d'Avignon
- 2006 **De Lobstershop**
première: 10 juli, Cloître des Célestins, Festival d'Avignon
- 2008 **Het Hertenhuis**
première: 28 juli, Perner-Insel, Hallein, Salzburger Festspiele
- 2008 **Sad Face | Happy Face**
première: 1 augustus, Perner-Insel, Hallein, Salzburger Festspiele
- 2011 **De kunst der vermakelijkheid**
première: 5 maart, Akademietheater (Burgtheater), Wenen
- 2012 **Caligula**
première: 17 mei, Kasino (Burgtheater), Wenen
- 2012 **Marktplaats 76**
première: 7 september, Ruhrtriennale, Bochum

[Klik hier voor een recent overzicht](#)

PUBLICATIES IN BOEKVORM VAN EN OVER JAN LAUWERS

- LAUWERS, Jan, *Leda*, Bebuquin (Antwerpen) in coproductie met uitgeverij IF & TB (Amsterdam), 1995.
- VANDEN ABEELE, Maarten, *De luciditeit van het obscene*, Needcompany in samenwerking met Uitgeverij IF & TB, Brussel/Amsterdam, 1998.
- LAUWERS, Jan, *La chambre d'Isabella* suivi par *Le Bazar du Homard*, Actes Sud-papiers, 2006.
- STALPAERT, Christel, BOUSSET, Sigrid, LE ROY, Frederik, (eds.), *No beauty for me there, where human life is rare*. On Jan Lauwers' theatre work with Needcompany, Academia Press (Ghent, Belgium), IT & FB (Amsterdam, The Netherlands), 2007.
- LAUWERS, Jan, *Restlessness*, Mercatorfonds, BOZAR Books & Needcompany, Brussel, 2007.
- LAUWERS, Jan, *Sad Face / Happy Face, Drei Geschichten über das Wesen des Menschen*, Fischer Taschenbuche Verlag (Frankfurt), 2008.
- LAUWERS, Jan, *La maison des cerfs*, Actes Sud-papiers, Parijs, 2009.
- LAUWERS, Jan, *KEBANG!*, Uitgeverij Van Halewyck, 2009.
- FREEMAN, John, *The Greatest Shows on Earth. World Theater from Peter Brook to the Sydney Olympics*, Libri Publishing, Oxfordshire, 2011.

PRIJZEN

- Mobil Pegasus Preis, Internationales Sommertheater Festival Hamburg, *ça va*, voor beste internationale productie, 1989.
- Thersitesprijs, prijs van de Vlaamse theaterkritiek, 1998.
- Obie-Award in New York voor de voorstelling *Morning Song*, 1999.
- International Film Festival Venice 2002, *Kinematix Prize* voor Digitaal Formaat, *Goldfish Game*, 2002.
- Grand Jury Honor for Best Ensemble Cast, Slamdance Filmfestival, *Goldfish Game*, 2004.
- « Le masque » voor de beste buitenlandse voorstelling, door « L'Académie québécoise du théâtre à Montréal » in Canada, *De kamer van Isabella*, 2005.
- Prijs voor de beste buitenlandse voorstelling van het "Syndicat professionnel de la critique de théâtre, de musique et de danse" in Frankrijk, *De kamer van Isabella*, 2005.
- Prijs van de Vlaamse Gemeenschap Cultuur 2006, categorie toneelliteratuur, voor de teksten *De kamer van Isabella* en *Ulrike*.
- Grand Prix - Golden Laurel Wreath Award for Best Performance / MESS Festival Sarajevo, voor *De kamer van Isabella*, 2009.
- 'Politika' prijs voor beste regie / BITEF Festival in Belgrado, voor *De kamer van Isabella* en *Het Hertenhuis*, 2010.
- Gouden Ereteken voor Verdienste aan de Republiek Oostenrijk, 2012.

JAN LAUWERS

Jan Lauwers (Antwerpen, 1957) is een kunstenaar die zowat elk medium hanteert. De afgelopen vijftientig jaar werd hij vooral bekend met zijn baanbrekend theaterwerk met het gezelschap Needcompany, opgericht in Brussel in 1986. Van 2009 tot en met 2014 was Needcompany artist-in-residence in het Burgtheater (Wenen). Ondertussen bouwde hij aan een aanzienlijk oeuvre beeldend werk uit dat in 2007 werd tentoongesteld in BOZAR (Brussel). Jan Lauwers werd bekroond met het “Gouden Ereteken voor Verdienste aan de Republiek Oostenrijk” (2012).

Jan Lauwers studeerde schilderkunst aan de Kunstacademie van Gent. Eind 1979 verzamelde hij een aantal mensen rond zich in het *Epigonenensemble*. In 1981 werd deze groep omgevormd tot het collectief *Epigonentheater zlv* (zonder leiding van) dat het theaterlandschap verraste met een zestal theaterproducties. Hiermee schreef Lauwers zich in in de radicale vernieuwingsbeweging in Vlaanderen begin '80 en brak internationaal door. Het *Epigonentheater zlv* bracht concreet, direct en sterk visueel theater met muziek en taal als structurende elementen. Voorstellingen waren *Reeds gewond en het is niet eens oorlog* (1981), *dE demonstratie* (1983), *Struiskogel* (1983), *Background of a Story* (1984) en *Incident* (1985). Jan Lauwers ontbond dit collectief in 1985 en richtte *Needcompany* op.

NEEDCOMPANY

Jan Lauwers *needs company*. Hij richtte Needcompany samen op met Grace Ellen Barkey. Zij zijn beiden verantwoordelijk voor de grotere producties van Needcompany. De groep performers die Jan Lauwers en Grace Ellen Barkey de voorbije jaren hebben verzameld is uniek in zijn veelzijdigheid. De *associated performing artists* zijn MaisonDahlBonnema (Hans Petter Dahl & Anna Sophia Bonnema), Lemm&Barkey (Lot Lemm & Grace Ellen Barkey), OHNO COOPERATION (Maarten Seghers & Jan Lauwers) en het NC-ensemble met o.m. de onnavolgbare Viviane De Muynck. Zij maken hun eigen werk onder de vleugels van Needcompany.

Sinds de oprichting van Needcompany in 1986 zijn zowel de werking als de groep performers uitgesproken internationaal. Elke productie werd sindsdien in meerdere talen gespeeld. De eerste Needcompany-producties, *Need to Know* (1987) en *ça va* (1989) – waarvoor Needcompany de Mobil Pegasus Preis kreeg – waren nog sterk visueel, maar in volgende producties wonnen de verhaallijn en een centraal thema aan belang, hoewel de fragmentarische opbouw behouden bleef.

Jan Lauwers' opleiding als beeldend kunstenaar is bepalend voor zijn omgang met het medium theater en leidt tot een eigenzinnige, op velerlei manieren grensverleggende theatertaal, die het theater en haar betekenis onderzoekt. Eén van de belangrijkste kenmerken van deze taal is het transparante, ‘denkende’ acteren en de paradox tussen ‘acteren’ en ‘performen’.

Deze specifieke schriftuur is eveneens terug te vinden in zijn Shakespeare-bewerkingen: *Julius Caesar* (1990), *Antonius und Kleopatra* (1992), *Needcompany's Macbeth* (1996), *Needcompany's King Lear* (2000) en *Ein Sturm* (2001, Deutsches Schauspielhaus Hamburg). Na de regie van *Invictos* (1991), de monoloog *SCHADE/Schade* (1992) en de opera *Orfeo* (1993), startte hij in 1994 de realisatie van een groot project waar hij voor het eerst volledig als auteur naar voor trad, *The Snakesong Trilogy: Snakesong/Le Voyeur* (1994), *Snakesong/Le Pouvoir* (1995) en *Snakesong/Le Désir* (1996). In 1998 bracht hij de herwerkte versie van de gehele Snakesong-trilogie op de planken.

In september 1997 werd hij gevraagd voor het theaterluik van Documenta X (Kassel). Hij creëerde er *Caligula* naar Camus, het eerste deel van de diptiek *No beauty for me there, where human life is rare*. Met *Morning Song* (1999), het tweede deel van de diptiek *No beauty...*, wonnen Jan Lauwers en Needcompany een Obie-Award in New York. Op vraag van William Forsythe creëerde Jan Lauwers, in samenwerking met het Ballett Frankfurt de productie *DeaDDogsDon'tDance/DjamesDjoyceDeaD* (2000).

Images of Affection (2002) werd gecreëerd naar aanleiding van het 15-jarig bestaan van Needcompany. Onder de titel *No Comment* (2003) bracht Jan Lauwers drie monologen en een danssolo. Charles Mee, Josse De Pauw en Jan Lauwers schreven respectievelijk een tekst voor Carlotta Sagna (Salome), Grace Ellen Barkey (De teedrinkster) en Viviane De Muynck (Ulrike). Zes componisten: Rombout Willems, Doachim Mann, Walter Hus, Senjan Jansen, Hans Petter Dahl en Felix Seger schreven de muziekcompositie voor de danssolo van Tijen Lawton. De thema's uit de voorstelling zijn de thema's die Jan Lauwers al sinds het begin van zijn werk bij de Needcompany herformuleert en herdefinieert: geweld, liefde, erotiek en dood.

Een verzameling van enkele duizenden etnologische en archeologische objecten die Jan Lauwers' vader heeft nagelaten, was de aanzet om het verhaal te vertellen van Isabella Morandi in de voorstelling *De kamer van Isabella* (2004) (Festival d'Avignon). Negen performers onthullen samen het geheim van Isabella's kamer met als centrale figuur de monumentale actrice Viviane De Muynck. Deze voorstelling kreeg meerdere prijzen, waaronder de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap Cultuur 2006 in de categorie toneelliteratuur.

In 2006 creëerde Jan Lauwers twee voorstellingen voor het Festival van Avignon: *De Lobstershop*, gebaseerd op een nieuwe tekst van zijn hand, en *Alles is ijdelheid*, een monoloog door Viviane De Muynck, gebaseerd op het gelijknamige boek met spraakmakende mémoires van Claire Goll.

Salzburger Festspiele nodigt Jan Lauwers in de zomer van 2008 uit om een nieuwe voorstelling te maken, *Het Hertenhuis*. Deze nieuwe voorstelling vormt samen met *De kamer van Isabella* (2004) en *De Lobstershop* (2006) het laatste deel van de trilogie over menselijkheid: *Sad Face / Happy Face*. Deze trilogie werd voor het eerst integraal vertoond in de Salzburger Festspiele 2008.

Jan Lauwers werd geselecteerd door de Biennale van Venetië voor de workshop of Dramatic Arts waarbij curator Alex Rigola een groep vooraanstaande theatermakers uitnodigde. Dit resulteerde in een voorstelling: *The Seven Sins* (2011).

Jan Lauwers schreef een nieuwe tekst *De kunst der vermakelijkheid* (2011) die in première ging in Wenen. De voorstelling toert momenteel met in de hoofdrol Dirk Roofthoof. *Caligula*, eveneens een samenwerking met het Burgtheater, zal voor het eerst vertoond worden in mei 2012.

De nieuwste tekst die Jan Lauwers schreef voor het Needcompany ensemble is *Marktplaats 76*. De voorstelling zal in première gaan tijdens de Ruhrtriennale 2012.

PROJECTEN

In 1999 startte Jan Lauwers *Needlapb*: een eenmalige ruimte voor ideeën, kanttekeningen, schetsen, losse gedachten. Tijdens *Needlapb* kan men kennis maken met de beginfase van diverse projecten waar experiment tastend zijn weg zoekt naar de scène.

Just for Toulouse (Théâtre Garonne, 2006) was de eerste editie van een avond waarop de *associated performing artists* van Needcompany installaties en performances brachten. In BOZAR (2007) werd *Just for Brussels* gepresenteerd.

Deconstructions zijn opgebouwd door Jan Lauwers met afval van het museum. Deze museale installaties waren reeds te zien in BOZAR (Brussel) en in haus der kunst (München) in 2007. Hierin bracht het NC-ensemble een zes uur durende marathonperformance waarin de denkwereld van Jan Lauwers samenkwam. Dit resulteerde in *The House of Our Fathers*, die na de 16^e Internationale Schillertage in Mannheim ook in Museum M in Leuven te zien was.

Samen met Maarten Seghers richtte hij OHNO COOPERATION op, die hun wederzijds artistiek engagement bestempelt. Tot op heden heeft zich dat geuit in het bekijken van, denken over en maken van muziek, beeldend werk en performances: *The Grenoble Tapes* (2006), *O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O.* (2006), *The OHNO Cooperation Conversation On The O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology* (2007). Deze worden samen gebracht in *an OHNO cooperation evening* (2008). In 2009 nodigde OHNO COOPERATION als curator- en kunstenaarsduo verschillende kunstenaars uit voor *De Tragedie Van Het Applaus - Roubaix*. In CC Strombeek werd op vraag van Luk Lambrecht een variatie van *De Tragedie Van Het Applaus* gebracht, in confrontatie met werk van Jeff Wall.

AIR Antwerpen nodigde OHNO cooperation uit om hun vijfde editie van OPEN AIR te curateren in augustus 2011. Ze stelden er kunstenaars van over de hele wereld voor.

FILMPROJECTEN

Jan Lauwers heeft een aantal film- en videoprojecten op zijn naam staan, waaronder *From Alexandria* (1988), *Mangia* (1995), *Sampled Images* (2000), *C-Song* (2003), *C-Song Variations* (2007) en *The OHNO Cooperation Conversations on the O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology* (2007). Tijdens de zomer van 2001 maakte Lauwers zijn eerste langspeelfilm *Goldfish Game* (2002). Het script werd samen geschreven Dick Crane. *Goldfish Game* is het verhaal van een kleine gemeenschap mensen die op een gewelddadige manier uit elkaar wordt gerukt. De film ging in première op het Film Festival van Venetië in de New Territories (Nuovi Territori) categorie. Het internetmagazine Kinematrix (Italië), riep *Goldfish Game* uit tot beste film binnen de categorie Formati Anomali. Uit het juryrapport: “Een vernieuwende regiestijl die de limieten van het digitale medium overtreft”. *Goldfish Game* werd geselecteerd voor het filmfestival “International Human Rights Film And Video Festival Buenos Aires” in 2002, voor het filmfestival van Gent in 2002 en voor het Solothurn FilmFestival in Zwitserland in 2003. Tijdens het Slamdance Filmfestival (januari 2004) kreeg *Goldfish Game* de prijs voor beste ensemble, met name “Grand Jury Honor for Best Ensemble Cast”.

In februari 2003 maakte Jan Lauwers een kortfilm zonder woorden over geweld, *C-Song*. Deze kortfilm werd vertoond voor een beperkt publiek in de *Needlab* in het STUK (Leuven), in de Kaaithaterstudio's (Brussel) en tijdens *Oorlog is geen Kunst* in de Vooruit in Gent. In april 2004 ging *C-Song* officieel in première op het kortfilmfestival Courtisane (2004) in Gent. De film werd vervolgens geselecteerd voor het Internationaal Kortfilmfestival Hamburg 2004 en was in juli 2004 te zien in de oude watertoren te Bredene in het kader van Grasduinen 2004, SMAK-aan-Zee.

C-Song Variations (2007), een kortfilm naar aanleiding van *De Lobstershop*, ging in april in avant-première in BOZAR (Brussel) en kende zijn première op het festival Temps d'Images in La Ferme du Buisson (Parijs) in oktober 2007. Deze kortfilm werd vervolgens vertoond in haus der kunst (2007) in München.

Voor het SPIELART Festival in München (2007) maakte hij samen met Maarten Seghers een video project: *The OHNO Cooperation Conversations on the O.H.N.O.P.O.P.I.C.O.N.O. Ontology*.

BEELDEND WERK

Op vraag van curator Luk Lambrecht nam Jan Lauwers deel aan de expositie *Grimbergen 2002*, samen met 8 andere kunstenaars (o.m. Thomas Schütte, Lili Dujourie, Job Koelewijn, Atelier Van Lieshout, Jan De Cock, Ann Veronica Janssens).

In het voorjaar van 2006 maakte zijn werk deel uit van de tentoonstelling DARK in het museum Boijmans van Beuningen te Rotterdam.

In 2007 bracht Jan Lauwers zijn eerste solotentoonstelling in het Brusselse BOZAR gecureerd door Jérôme Sans (voormalige directeur Palais de Tokyo, BALTIC centre for contemporary arts). Naar aanleiding van deze tentoonstelling maakte hij ook een eerste boek dat focust op zijn beeldend werk van 1996 tot 2006. Op de kunstbeurs Artbrussels (2007) werd hij uitgenodigd door BOZAR een site-gebonden werk te maken.

Jan Lauwers werd uitgenodigd om deel te nemen aan de keramische groepstentoonstelling *Down to Earth* (2009) in CC Strombeek door Luk Lambrecht, met werk van o.m. Ann Veronica Janssens, Heimo Zobernig, Atelier Van Lieshout (AVL), Lawrence Weiner, Kurt Ryslavy en Manfred Pernice.

In 2009 nodigde Jérôme Sans Jan Lauwers uit in het kader van *Curated by_ vienna 09* om nieuw werk tentoon te stellen. *Curated by* bracht 18 Weense hedendaagse kunstgalerijen en internationale curatoren samen. Champ d'Action en M HKA organiseerden in september 2011 de 8e editie van Time Canvas, waar "Last Guitar Monster" van Jan Lauwers getoond werd.

Deconstructions zijn opgebouwd door Jan Lauwers met afval van het museum. Deze museale installaties waren reeds te zien in BOZAR (Brussel) en in haus der kunst (München) in 2007.

The House of Our Fathers - een huis van 20m x 5m x 5m - is de basis van een nieuw groot project van Jan Lauwers. Een 'huis'-kunstwerk dat tijd, plaats en waarneming (het essentiële verschil tussen theater en beeldend kunst) onderzoekt. Dit huis wordt in de loop der jaren uitgebouwd tot een volledig autonoom kunstwerk waarin Jan Lauwers andere kunstenaars uitnodigt. Een eerste versie van dit huis was in de Kunsthalle (Mannheim) tijdens de Schillertage in 2011. Een tweede versie was te zien zijn in Museum M in november 2011 (Leuven). Er wordt gewerkt naar een grote versie voor Hannover's Kunstfestspiele Herrenhausen in 2013.

De performers:

[Anneke Bonnema](#)

[Hans Petter Dahl](#)

[Viviane De Muynck](#)

[Misha Downey](#)

[Julien Faure](#)

[Yumiko Funaya](#)

[Benoit Gob](#)

[Sung-Im Her](#)

[Maarten Seghers](#)

PERS OVER DE KAMER VAN ISABELLA

De kamer van Isabella is een explosieve voorstelling, een aubade, een liefdeslied aan het adres van een vrouw die de verschrikkelijkste dingen heeft meegemaakt – alles passeert de revue: de wereldoorlogen, de concentratiekampen, Hiroshima, de hongersnood in Afrika, het Vlaams Blok... Isabella verdient een dergelijk eerbetoon, net als de actrice die gestalte aan haar geeft, de prettig gestoorde en geniale Viviane De Muynck.

Vernay, Marie-Christine - Libération, 12 juli 2004

Deze voorstelling laat u niet los, ook niet nadat ze beëindigd is. Ze blijft u als een witte schaduw op straat en doorheen de nacht achtervolgen. We hebben het over *De kamer van Isabella* van Jan Lauwers, die opent en eindigt met een lied: “We just go on”, een lied dat u niet gauw zult vergeten, omdat degenen die het voor u hebben gezongen dit met de glimlach hebben gedaan, om zo een noodzakelijke lichtheid te verlenen aan wat na het absolute einde komt, na de dood. De dood is die van de vader van Jan Lauwers, die de aanleiding heeft gevormd tot *De kamer van Isabella*.

Salino, Brigitte - Le Monde, 13 juli 2004

Een herinnering aan de tournee van de mooiste voorstelling van het afgelopen jaar. De kamer van Isabella, geregisseerd door Jan Lauwers. Viviane De Muynck - de grootste hedendaagse actrice? - dirigeert haar dansers en acteurs in ‘een tragische muzikale komedie’. Het publiek hoeft Needcompany slechts blindelings te volgen - of liever nog, met de ogen wijd open - in deze waanzinnige avonturentocht die het midden houdt tussen droom en herinnering aan de kindertijd.

Fabienne Arvers, Philippe Noisette - Les Inrockuptibles, 12-18 januari 2005

* Prijs voor de beste buitenlandse voorstelling, categorie dans. (“Syndicat professionnel de la critique de théâtre, de musique et de danse”, Frankrijk, juni 2005)

* Geselecteerd voor Het Theaterfestival, editie 2005 (Brussel, Amsterdam)

* Prijs voor “le Masque de la *production étrangère*”. (Académie québécoise du théâtre december 2005, Canada)

* Cultuurprijs van de Vlaamse Gemeenschap 2006, categorie toneel literatuur

* Grand Prix - Golden Laurel Wreath Award for Best Performance / MESS Festival Sarajevo, voor *De kamer van Isabella* (2009).

Meer perskritieken op www.needcompany.org

NEEDCOMPANY

Hooikaai 35
B-1000 Brussel
+32 2 218 40 75

www.needcompany.org

Artistieke leiding / Jan Lauwers

Zakelijke leiding / Yannick Roman: yannick@needcompany.org

Artistieke coördinatie / Elke Janssens: elke@needcompany.org

Dagelijkse leiding / Eva Blaute: eva@needcompany.org

Assistentie Zakelijke leiding en tour / Toon Geysen: toon@needcompany.org

Assistent zakelijk leider / Sarah Eyckerman: sarah@needcompany.org

Communicatie en tourorganisatie / Laura Smolders: laura@needcompany.org

Technische leiding / Marjolein Demey: marjolein@needcompany.org